

Som onkologická pacientka a chcem mať dieťa!

Čo s tým?

Bohužiaľ, choroba si nevyberá a mladých ľudí, ktorí trpia nádorovým ochorením, pribúda. Ako sa po úspešnom absolvovaní liečby môžu stať mladé ženy matkami?

Odpovedá
MUDr. Iveta Svecová, PhD.,
gynekologička a odborníčka
na liečbu neplodnosti
z centra gynekológie
a asistovanej reprodukcie

➔ Liečba onkologického ochorenia – chemoterapia a rádioterapia – predstavuje veľkú záťaž pre organizmus. Vedľajšie účinky sa v niektorých prípadoch môžu odraziť aj na plodnosti. Špecialisti z centier asistovanej reprodukcie však vedia pomôcť aj v takejto situácii.

Pani doktorka, prečo sa táto téma stáva čoraz aktuálnejšou?

Sú na to dva závažné dôvody. Prvým z nich je, že počet mladých ľudí trpiacich onkologickým ochorením, bohužiaľ, neustále rastie. Druhým dôvodom je to, že ženy často majú neskôr prvé dieťa. Priemerný vek prvoro-

dičky bol v roku 2019 27,2 roka a toto číslo neustále stúpa. Prienik vyššie uvedených skutočností zväčšuje skupinu pacientov s onkologickým ochorením, ktorí ešte neuskutočnili svoje reprodukčné plány. Práve o tejto skupine sa budeme rozprávať.

O akú skupinu pacientov ide?

K mladým onkologickým pacientom zaraďujeme podľa AYA (American Association of Young Adults) ľudí vo veku od 20 do 39 rokov, ktorým bolo diagnostikované onkologické ochorenie.

Ako teda protinádorová liečba ovplyvňuje plodnosť?

Pri ochoreniach primárne lokalizovaných napríklad vo vaječníkoch alebo v semenníkoch treba

operačný zákrok. Väčšinou treba čiastočne alebo úplne odstrániť tkanivá, ktoré obsahujú pohlavné bunky alebo budúce pohlavné bunky. V týchto, ale aj v ostatných prípadoch je ďalším krokom chemoterapia a rádioterapia. Protinádorová liečba síce rieši základné ochorenie, ale môže znížiť šancu na otehotnenie. Problémom je takzvaná gonadotoxicita, to znamená priamy nepriaznivý vplyv na kvalitu a množstvo pohlavných buniek, ako aj ich schopnosť zachovať si do budúcnosti svoju normálnu funkciu. Našťastie, dnes už existujú chemoterapie, ktoré majú veľmi nízku gonadotoxicitu. Bohužiaľ, tieto terapie sa nedajú použiť u každého pacienta. O liečbe

rozhoduje onkológ a treba sa držať jeho odporúčaní.

A viete pomôcť mladým ľuďom s onkologickým ochorením, aby si neskôr mohli založiť rodinu?

Infertilitu, teda neplodnosť, možno vnímať ako ochorenie. Najlepšou liečbou každého ochorenia je prevencia, v tomto prípade to znamená pokúsiť sa uchovať pohlavné bunky alebo embryá. Vieme to pomocou veľmi dobre vyvi-

nutých a prepracovaných metód mrazenia. Ako sme spomínali, po protinádorovej liečbe sa zníži množstvo a kvalita pohlavných buniek. U mužov sa zamrazia spermie pred zahájením protinádorovej liečby. U žien potrebujeme vyvolať viacnásobný rast vajíčok za účelom ich oplodnenia a tvorby embryí alebo ich priameho zamrazenia. Absolútne kľúčové je okamžite informovať pacienta. Tieto metódy sú veľmi efektívne a dobre zavedené, dostupné takmer pre všetkých onkologických pacientov. Počas celého procesu je dôležitá spolupráca medzi gynekológom, onkológom a lekárom z centra asistovanej reprodukcie.

Prezraďte nám, ako prebieha samotný proces, ak padne rozhodnutie uchovať pohlavné bunky?

Pri ženských pohlavných bunkách je to zložitejšie. Na to, aby sme získali vajíčka, musíme najprv vyvolať ich viacnásobný rast a dozretie. Tento postup sa nazýva stimulácia liečba a bežne sa vykonáva

v centre asistovanej reprodukcie. Je to presne ten istý proces, ktorý pacientka podstupuje aj pri iných problémoch s plodnosťou. Pri tejto liečbe sa pacientke podávajú hormonálne preparáty, ktoré sú vo forme injekcií.

Ako dlho trvá stimulácia a kedy s ňou treba začať?

Čas stimulácie by som ohraničila dňami. Niekedy si pacientky predstavujú, že celý proces trvá vyše mesiaca, že ich čaká dlhá a každodenná tortúra. No celý proces stimulácie, teda pichanie injekcií, trvá možno 12 dní. So stimuláciou možno začať v ktorýkoľvek deň menštruačného cyklu. To znamená, že ak má žena onkologické ochorenie, onkológ ju nasmeruje do centra asistovanej reprodukcie, v deň príchodu absolvuje konzultáciu a vyšetrenie a prakticky o jeden-dva dni sa môže začať s liečbou nezávisle od menštruačného cyklu. Znamená to priemerne 11 až 14 dní oddialenia nástupu na onkologickú liečbu.

A čo mrazenie oplodnených vajíčok, teda embryí?

Zmrazeniu embryí predchádza úplne rovnaký proces hormonálnej stimulácie ako pri získavaní vajíčok, no s tým rozdielom, že v čase odberu sa vajíčka, ktoré sa odoberajú operačne, oplodnia spermiami. Pacientka prichádza s partnerom/manželom, ktorého spermie sa použijú pri oplodnení vajíčok v laboratórnych podmienkach. To je takzvané mimotelové oplodnenie. Tak získame embryá. Embryo je veľká a odolná viacbunková štruktúra, zmrazenie prežíva 99 až 100 % buniek embrya. Takže, ak máme možnosť vajíčko oplodniť

priamo v čase odberu, tak vtedy mrazíme embrya. To je rozdiel medzi prvou a druhou možnosťou. V minulosti bol väčší problém zmraziť vajíčko, lebo je to jemnejšia štruktúra, ktorá obsahuje omnoho viac tekutín, ak to chceme veľmi zjednodušiť. Dnes sú už výsledky zmrazenia a rozmrazenia embryí a vajíčok porovnateľné. Metódy sú čoraz lepšie a spoľahlivejšie, stále napredujú. Mrazenie vajíčok je budúcnosťou nielen pre onkologické pacientky, ale aj pre ženy, ktoré z najrôznejších dôvodov potrebujú odložiť tehotnosť a chcú si zachovať reálne šance mať dieťa vo vyššom veku.

Na ako dlho sa odporúča zmrazovať vajíčka alebo embryá?

Našťastie, metódy zmrazenia a následného uchovávaní sú tak dobre zvládnuté, že môžu byť zmrazené aj desiatky rokov.

Na koho by sa mala onkologická pacientka obrátiť, ak si chce zabezpečiť tehotenstvo do budúcnosti?

Treba sa pýtať svojho onkológa, gynekológa a kontaktovať najbližšie centrum asistovanej reprodukcie a požiadať o konzultáciu. Informácie o možnosti zníženia plodnosti ochorením, protinádorovou liečbou a o možnostiach zachovania plodnosti by mali plynúť od špecialistov k pacientke. Onkológ by mal o tejto problematike s pacientom hovoriť priamo pri diagnostikovaní ochorenia. Samozrejme, týka sa to aj liečby mužov. Ide o náročnú situáciu, ale treba, aby aj pacient zostal v tejto situácii aktívny a pýtal sa na svoje možnosti.

Na záver, hradí túto liečbu zdravotná poisťovňa?

Nie, nehradí. Jednotlivé centrá asistovanej reprodukcie sa však snažia vyjsť v ústrety pacientom, ktorí sa ocitli v ťažkej životnej situácii, dávajú zľavy či už na mrazenie spermií, alebo na stimuláciu pred odberom vajíčok. V našom centre je to zľava vo výške 250 eur. Myslím si, že môžem hovoriť za všetkých kolegov, ktorí robia túto prácu, že sa vždy snažíme pacientom pomôcť v maximálnej možnej miere a vychádzať im v ústrety. ■

Dobry deň, mala som nechránený sex s mužom, ktorého som nepoznala. Cítim mierne pálenie v močovej trubici, miernu bolesť v podbruší. Môže sa choroba zistiť už po týždni u gynekológa? *Zuzana*

Intímna poradňa

Radí
MUDr. Dezider
Tímko,
gynekológ
a sexuológ

Áno, veľmi správny prístup zdraviu. Viem, stáva sa to a vždy ide o veľmi veľké riziko, keď je nechránený pohlavný styk, a to pre pohlavné choroby či sexuálne prenosné ochorenia. Tie sa dajú medicínsky jednoducho diagnostikovať i zvládnuť. Horšie je to s pohlavnými chorobami - ľahká diagnostika, zložitejšia liečba. Čím skôr navštívite gynekológa a opíšete mu rizikový pohlavný styk tak ako nám. Nezabudnite podrobne opísať svoje terajšie problémy, ale hlavne neatáľajte s návštevou lekára. Do budúcnosti, čisto medicínsky, existujú ochranné prostriedky ako kondóm. Odporúčam nosiť v kabelke, respektíve v zradnom vrecku nohavíc.

Opýtajte sa odborníka!

Na návštevu lekára často nie je čas, no niekedy sa jednoducho hanbíme opýtať lekára na riešenie chýlostivých ženských problémov. Ak vás niečo trápi, opýtajte sa anonymne nášho gynekológa, ktorý každý týždeň odpovie na vaše ženské alebo sexuálne otázky. Píšte na nižšie uvedené kontakty a pridajte **heslo Gynekológ!**

@ novycasprezeny
@novycasprezeny.sk

WhatsApp
+421915731094

f @NCprezeny

Instagram @novycasprezeny